

Primarno otvaranje šuma – postojeće stanje i perspektiva

Tibor Pentek¹

Uspostavljenje se optimalne mreže primarnih šumskih prometnica na terenu, obvezatno, odvija kroz slijedeće radne faze: planiranje, projektiranje, izgradnja s nadzorom i održavanje (*Pentek i dr. 2004*). Prema *Penteku* (2010.), uz navedene se uvijek prisutne faze optimizacije primarne šumske prometne infrastrukture, povremeno pojavljuju još dvije radne faze: faza rekonstrukcije šumskih cesta i faza stavljanja izgrađenih šumskih cesta izvan uporabe.

Pri primarnom se otvaranju šuma (planiranju primarnih šumskih prometnica), zadnjih dvadesetak godina, koristi GIS (Geografski Informacijski Sustav) u kombinaciji sa ostalim suvremenim tehnologijama rada (*Pentek, 2007a.*). Podaci potrebni za izradu kvalitetnog GIS-a istraživanog područja se prikupljaju iz slijedećih izvora (*Pentek, 2010.*): tematski zemljovidi istraživanog područja, postojeće računalne baze podataka, postojeće pisane baze podataka, Osnova (Program) gospodarenja, terenska mjerenja, terenska opažanja i zablježbe, ostali izvori, računske i logičke operacije s podacima iz prethodno navedenih izvora.

Rezultat su suvremenog pristupa otvaranju šuma (planiranju šumskih prometnica) Studije otvaranja šuma (primarne i sekundarne) koje se izrađuju za razdoblje od 10 (20) godina i predstavljaju dobro polazište za započinjanje sa fazom projektiranja šumskih cesta čiji je konačan proizvod glavni/izvedbeni projekt šumske ceste (koji je jedini, od svih vrsta projekata šumskih cesta, dostatna podloga za započinjanje radova izgradnje (s nadzorom) šumskih cesta.

Pri izradi se Studija otvaranja šuma najčešće koriste slijedeće osnovne veličine (i iz njih izvedene veličine) kojima se numerički i (ili) grafički opisuje kvantiteta i kvaliteta mreže primarne šumske prometne infrastrukture: klasična primarna otvorenost šuma, srednja udaljenost privlačenja drva i relativna primarna otvorenost šuma.

Klasičnom se primarnom otvorenošću opisuje gustoća primarne šumske prometne infrastrukture određenog šumskog područja. Dakle se radi o kvantitativnom (kolikoćnom) parametru koju nam osim samog numeričkog podatka o količini primarne šumske infrastrukture na određenoj površini ne kazuje ništa o kvaliteti (kakvoći) prostornog razmještaja sastanica primarnog šumskog transportnog sustava, odnosno o parametru kojim se ne može dovoljno pouzdano opisati funkcionalnost te provesti ocjena postojećeg i procjena između više inačica unaprijeđenog (poboljšanog, razvijenog) primarnog šumskog transportnog sustava.

Sve je navedeno utjecalo na uvođenje veličine srednje udaljenosti privlačenja drva koja u kombinaciji sa klasičnom primarnom otvorenošću šuma predstavlja vrlo snažan i pouzdan alat primjenom kojega se eliminiraju gotovo sve negativnosti uočene pri zasebnoj uporabi primarne klasične otvorenosti šuma. Osnovni nedostatak kombinacije klasična primarna otvorenost + srednja udaljenost privlačenja drva jest nemogućnost jasnog vizualnog prikazivanja otvorenih i neotvorenih područja unutar raščlanjene šumske površine.

Kako je većina ljudi vizualni tip, a postoji i uzrečica koja kaže „jedna dobra slika kazuje više od tisuću riječi“ nastojalo se pronaći parametar koji bi u sebi objedinio primarnu klasičnu otvorenost šuma i srednju udaljenost privlačenja drva o koji bi, istovremeno, mogao zorno

¹ prof.dr. Tibor Pentek, Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet, Svetošimunska 25, 10002 Zagreb, pentek@sumfak.hr

predočiti koje su to šumske površine dovoljno otvorene i na kojima u budućnosti ne treba graditi nove šumske ceste, a koje su šumske površine neotvorene te zahtjevaju punu pažnju pri daljnjem primarnom otvaranju šuma s ciljem optimiziranja primarne šumske prometne infrastrukture. Relativna primarna otvorenost šuma, kvalitativno i kvantitativno, numerički i grafički, prikazuje situaciju glede primarne šumske prometne infrastrukture na određenom šumskom području te nas, pri daljnjem primarnom otvaranju šuma, usmjerava na neotvorene šumske površine.